

Edirne’de Çevre Bilincinin Belirlenmesi ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerin Çevresel Bilinç Üzerine Etkileri

R. Yılmaz

Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Tekirdağ

Günümüzdeki, çevre problemleri biyolojik yaşamı ve yaşam döngüsünü tehdit etmektedir. Nüfus yoğunluğunun, endüstrileşmenin ve kentleşmenin artması ve çevresel yönetim politikalarının yetersizliği nedeniyle çevre sorunları Türkiye için ciddi bir duruma gelmektedir.

Bu araştırmada, Türkiye’nin Avrupa’ya açılan kapısında yer alan ve farklı çevre sorunlarının gözlemlendiği Edirne kentindeki çevresel bilinç düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaç için hazırlanan anket formu ile bireylerin çevre sorunlarına ilişkin görüşleri ve tutumları araştırılmıştır. Araştırmada bireylerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumları da değerlendirilmiştir. Anket, Ocak-Haziran 2005 tarihleri arasında 400 bireye karşılıklı görüşme yöntemiyle uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, Edirne halkının çevre bilinci 70,84 puan olarak hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevresel bilinç, çevresel sorunlar, sosyo-ekonomik yapı, Edirne

Investigation on The Environmental Consciousness Level in Edirne and Its Relations with Socio-Economic Structures

The global environmental problems recently, have come to a situation that threatens the biologic life chain and living beings. Environmental problems are becoming serious in Turkey because of the interacting effects of increasing population density, industrialization and urbanization, and poor environmental management practices.

This study aimed to determine environmental awareness of inhabitants of Edirne city, which is a door opened to Europe in Turkey and is facing varied environmental problems. The behaviors and thoughts of inhabitants on environmental problems were investigated through specially prepared questionnaire form. Furthermore, this study investigates the influence of the economic and socio-cultural factors on the environmental attitudes. Questionnaire study was conducted on 400 people during January-June 2005 through face to face interviewing method. According to the results of this study, the environmental consciousness score was calculated as 70,84.

Keywords: Environmental consciousness, environmental problems, socio-economic structure, Edirne

Giriş

Canlı ve cansız varlıkları kendi amaçları için kullanma arzusu ile çevreyi değiştirme yeteneğine sahip olan insanlar, yüzyıllar boyunca bu arzularını canlı ve cansız varlıkları hatta kendilerini bile düşünmeden gerçekleştirmişlerdir. Bugün nüfus, açlık, barınma, çölleşme, küresel ısınma, nükleer enerji ve atık sorunu gibi ciddi çevre sorunları “ekolojik kriz” olgusunun da nedenleri olarak görülebilir (Yücel ve ark., 2006a). Çevre sorunlarının doğal yaşamı ve insanlığı tehdit edici noktaya gelmesi, sorunun yaşamsal önemini ortaya koymuştur (Bowonder, 1986).

Uyulması zorunlu olan düzenleyici önlemler alınmaz ise, çevresel sistemler geri dönüşü olmayacak bir şekilde zarar görecektir. Politik kararlılığın eksikliği, kapsamlı bir çevre politikasının olmayışı, düşük düzeydeki çevresel bilinci, yerel yönetim sistemlerinin yetersiz bir bölünmeye sahip olması, medya duyarsızlığı, yoksulluğun yaygın oluşu gibi problemlerin artmasından sorumlu bazı temel faktörlerdir (Bowonder, 1986).

Çevre eğitimi, Asya’nın çevresel problemlerinin çözümünde önemli bir anahtarı görülmektedir. Bu durum, Gündem 21’in 36.

bölümünde ortaya çıkan bir sonuç olarak önerilmiştir. “Gerçek dışı ya da yetersiz bilgiye bağlı olarak, insan aktivitelerinde halen önemli ölçüde bir bilinçsizlik bulunmaktadır. Özellikle, gelişmekte olan ülkeler, teknoloji ve uzmanlık eksiği yaşamaktadırlar. Çevresel kalkınma problemler ile birlikte bu problemlerin çözümü için katılım, bireysel çevre sorumluluğu, motivasyon ve sürdürülebilir kalkınmaya olan yerel duyarlılığı arttırmaya ihtiyaç vardır. Buradaki amaç sürekli gelişim ile uyumlu olacak olan değerler, eylemler, tutumları güçlendirecek global bir eğitim ile geniş yerel bir bilinç yaratmaktır (Chapman ve Sharma, 2001). Bu çalışmada, önemli çevre problemlerin görüldüğü Edirne Kenti’ndeki çevresel bilinçin ve sosyo-ekonomik durumun ilişkisi belirlenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Araştırma, Edirne ili kent merkezinde yürütülmüştür. Araştırmanın ana materyallerini araştırma alanı içinde yaşayan kent sakinleri, bireylerin çevre bilinç ve tutum düzeylerinin belirlenmesinde kullanılan görüşme kılavuzları (anketler) ve konuyla ilgili çalışmalar oluşturmaktadır. Çalışmada uygulanan anketlerin (görüşme kılavuzu) değerlendirilmesinde, bilgisayar ortamında SPSS ve Microsoft Excel programlarından yararlanılmıştır.

Araştırma yöntemi, örnekleme büyüklüğünün saptanması, sorgulama yönteminin seçimi, anket formunun hazırlanması, anketin ön testten geçirilmesi ve hataların düzeltilmesi, anketin uygulanması, çevresel bilincin saptanması aşamalarından oluşmaktadır.

1.Örnekleme Büyüklüğünün Saptanması: Örnekleme büyüklüğünün saptanmasında Arkin ve Colton’un % 5 hata payına göre 100.000’ nin üzerindeki nüfus için öngördüğü en az 400 denek sayısı alınmıştır (Pulido, 1972).

2. Sorgulama Yönteminin Seçimi: Edirne kent sakinlerinin çevre duyarlılıklarının belirlenmesinde standart formlarda yerinde anket yöntemi uygulanmıştır. Çalışmada, daha güvenli ve hızlı olması nedeniyle görüşme yoluyla sorgulamanın gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.

3. Anket Formunun Hazırlanması: Edirne’de çevre duyarlılıklarının belirlenmesine yönelik, iki bölümden oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. Bu bölümler; çevre

konusundaki “Bilinçler”, “Sosyo–Ekonomik Yapının Belirlenmesi” başlıkları altında toplanmıştır.

“Bilinçler” bölümünde bireylerin çevre sorunları konusunda bilinç belirlenmesi amacıyla hazırlanmış 10 adet soru oluşturulmuştur. Bilinç soruları, genel anlamda bireylerin çevre sorununun diğer sorunlar arasındaki yerini, çevre sorunlarının önem düzeylerini Türkiye ve Edirne ölçeğinde belirlemeye yönelik hazırlanmıştır. Bu bölümde ayrıca çevre kirliliklerinin en önemli kaynakları, doğanın çevre sorunlarına karşı tepkisi, çevre korumanın gerekliliği, çevrenin bozulması sonucu oluşabilecek senaryolar, kirliliklerin önlenmesi ile kağıt ve şişe toplama konteynerlerinin bireyler için ne ifade ettiği sorgulanmıştır.

“Sosyo–Ekonomik Yapı” bölümünde de bireylerin çevre sorunlarına yaklaşımları ile cinsiyet, yaş, medeni durum, iş, eğitim gibi sosyo ekonomik kriterlerin etkileri araştırılmıştır. Ayrıca bireylerin çevre ve doğa koruma konusunda ders alma durumları ele alınmıştır.

4. Anketin Ön Testten Geçirilmesi ve Hataların Düzeltilmesi: Hazırlanan anket formu öncelikle anket ve çevre koruma konusunda deneyimli uzmanların görüşleri doğrultusunda geliştirilmiştir. Anket uzman kişilerle içerik, şekil ve anlam değerlendirme başlıklarında irdelenmiştir. Oluşturulan ön anketler, rastlantısal olarak seçilen 10 kent sakinine kişisel görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Bu bireylerden elde edilen görüşler doğrultusunda son haline getirilen anket formları uygulama düzeyine yükseltilmiştir.

5. Anketin Uygulanması: Anket çalışması, Edirne Merkez ilçe sınırları içinde 400 bireye 26 sorudan oluşan standart formlar aracılığıyla Ocak 2005 - Haziran 2005 tarihleri arasında rastlantısal olarak uygulanmıştır.

6. Çevresel Bilinç Değerleri ile Düzeylerinin Saptanması: Sorulara verilen cevaplar için puanlama sistemi geliştirilmiştir. Puanlama sistemi için soru tipleri belirleyici olmuştur. Çalışmada soru tipleri aşağıda açıklanmıştır;

Tek Seçenekli Sorular: Bu soru tipi ile bireylerin çevre konusundaki farklı görüş ve tutumlarındaki birincil öncelikler ile evet-hayır sorgulamaları yapılmıştır. Çalışmada, 2’si görüş ve 8’i tutum belirleyici olmak üzere toplam 10 tek seçenekli soruya yer verilmiştir. Bunlardan

4'ü, bireylerin tutum ve görüşlerine sınırlandırma getirmediği için kapalı uçlu cevap seçenekleri ile sorgulanmıştır. Diğer 6'si ise bireylerin tutum ve görüşlerinin sınırlandırılmaması amacıyla, kapalı seçeneklerin yanı sıra bir adet açık seçenle birlikte desteklenerek sorgulanmıştır. Bu sorularda en yüksek puan "10" olarak belirlenmiştir. Sorunun niteliğine göre, seçenekler birbirine yakın değerde ise aynı puanı almıştır. Seçeneklerin değer açısından birbirinden farklılık göstermesi durumunda; seçeneklerin önemine bağlı olarak;

I- 10, 0 II- 10, 5, 0

III- 10, 7, 4, 1, 0 IV- 10, 8, 2, 0

şeklinde azaltılarak puanlandırılmıştır.

Çok Seçenekli Kapalı Uçlu Sorular:

Çalışmada, çok seçmeli kapalı uçlu soru tipi, çevre konusunda bireylerin geri kazanım ve tehlikeli atıklar konusunda tutumunu belirleyici bir soruda kullanılmıştır. Bu sorgulama bireyin beyanına dayalı olması nedeniyle pozitif seçeneklerin toplam "30" puan üzerinden değerlendirilmiştir. Sorunun niteliği açısından seçenekler önem düzeylerine göre 8, 7, 5 ve 3 şeklinde puanlandırılmıştır. Negatif cevaba ise "0" puan verilmiştir.

Üç Seçenekli Sorular: Hava, su, toprak, gürültü ve radyoaktif kirliliğin ilk üç kaynağının sorgulandığı kendi içinde beş alt grup sorudan oluşan bir soruda kullanılmıştır. Bu soru tipi kapalı seçeneklerin yanı sıra açık uçlu bir seçenle desteklenerek sorgulanmıştır. Kapalı seçenekler, önem düzeyine göre azalan

şekilde, 13 ile 0 arasında, açık uçlu seçenekler ise verilen cevabın niteliğine göre yine 13 ile 0 arasında puanlandırılmıştır. Bu soru tipinde elde edilebilecek en yüksek puan "30" olarak belirlenmiştir.

Önem Sıralaması Soruları: Çevre konusunda alınabilecek önlemlerin sıralamasını hedefleyen bir adet bilinç belirleyici soruda kullanılmıştır. 5 tane kapalı uçlu seçeneğin yanı sıra bir adet açık uçlu seçenek de eklenmiştir. Sıralama sonucunda elde edilebilecek en yüksek puan "30" olarak kabul edilmiştir. Önlemlerin önem düzeylerine göre puanlandırılmasında oluşturulan çapraz puanlama çizelgesi kullanılmıştır. Bireylerin belirttiği açık uçlu seçenek puanlamada değerlendirilmemiştir. Sadece farklı önlem sunabilmeleri irdelenmiştir (Çizelge 1).

Katılım Düzeyi Soruları: Çevre korumanın gerekliliği konusunda 6 adet görüşün ve çevrenin bozulması sonucunda oluşabilecek 8 adet senaryo için katılım düzeylerinin sorgulandığı 2 soru kullanılmıştır.

Çevre ve doğa korumanın gerekliliğini belirten altı adet görüşün sorgulandığı bir soruda her görüş için en yüksek puan 10 alınmıştır. Böylece toplamda 60 puan (6 x 10) üzerinden değerlendirilmiştir. Katılım düzeyleri ise "katılıyorum", "belki" ve "katılmıyorum" şeklinde ölçeklendirilmiştir.

Sorgulanan görüşün içeriğinin pozitif veya negatif oluşuna göre;

Çizelge 1. Önlemlerin Önem Düzeylerine Göre Puanları

Table 1. The marks which according to importance levels of precautions

Önlem Precaution Sıralama Grading	1. Önlem 1. Precaution	2. Önlem 2. Precaution	3. Önlem 3. Precaution	4. Önlem 4. Precaution	5. Önlem 5. Precaution	6. Önlem 6. Precaution
1. Derece /1. Level	10	8	6	4	2	0
2. Derece /2. Level	8	8	6	4	2	0
3. Derece /3. Level	6	6	6	4	2	0
4. Derece /4. Level	4	4	4	4	2	0
5. Derece /5. Level	2	2	2	2	2	0
6. Derece /6. Level	0	0	0	0	0	0

I- "katılıyorum" dan "katılmıyorum" a doğru 10,4,0 şeklinde azalan,

II- "katılıyorum" dan "katılmıyorum" a doğru 0,4,10 şeklinde artan bir puanlandırma yapılmıştır.

Her senaryo için en yüksek puan "10" olarak alınmıştır. Senaryo sorulan toplam "80" puan (8 x 10) üzerinden değerlendirilmiştir. Katılım düzeyi "çok az", "az", "orta", "fazla" ve "çok fazla" şeklinde ölçeklendirilmiştir. Sorgulanan senaryonun içeriğinin pozitif veya negatif oluşuna göre;

I- "Çok az" dan "Çok fazla" ya veya

II- "Çok fazla" dan "Çok Az" a doğru 10, 7, 4, 1, 0 şeklinde puanlandırılmıştır.

Puanların Eşit Ağırlıklandırılması:

Soruların değerlendirme puanlarının farklı olması nedeniyle, elde edilen puanların eşit ağırlıklandırılması gerekmektedir. Bunun için, her sorudan elde edilen puanın, bu sorudan elde edilebilecek en yüksek puana göre yüzde değeri hesaplanmıştır. Hesaplanan yüzde değer o sorudan elde edilmiş eşit ağırlıklı puan olarak kabul edilmiştir. Örneğin, toplam puanı 30 olan bir sorudan bireyin aldığı 10 puanın $(10/30) \times 100$ şeklinde, toplam puanı 10 olan sorudan elde ettiği 6 puanın ise $(6/10) \times 100$ şeklinde yüzde değeri alınarak sırasıyla 33,33 ve 60 puanlarına ulaşılmıştır. Böylece her soru için eşit ağırlıklı puanlar elde edilmiştir.

Anket çalışması, Edirne Merkez ilçe sınırları içinde 400 bireye 26 sorudan oluşan standart formlar aracılığıyla Ocak 2005 - Haziran 2005 tarihleri arasında rastlantısal olarak uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırma bulguları, anket sonuçlarının değerlendirilmesi ile çevre bilinç düzeylerinin saptanması şeklinde iki aşamada ele alınmıştır. Birinci aşamada, anket sorularına verilen cevaplar grafikler ve tablolarla birlikte değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmada, elde edilen bulgular aşağıdaki başlıklar halinde verilmiştir.

Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Anket formlarındaki soru biçimlerine bağlı olarak bireylerin sosyo-ekonomik yapıları ile çevre sorunlarına ilişkin bilincini belirlemeye yönelik iki bölümden oluşmaktadır.

Sosyo Ekonomik Durumun Belirlenmesi

Sosyo-ekonomik yapı bölümünde, bireylerin cinsiyet, yaş, medeni durum, iş, eğitim, gelir durumları ve çevre konusunda ders alma durumları saptanmıştır. Ankete katılan bireylerin % 62,3'ü erkek, % 37,7'i bayan, % 40'ı bekâr %60'ı evli bireylerden oluşmaktadır. Bunların %22,2'si 18-24 yaş, %21,2'si 25-30 yaş, %26'sı 31-40 yaş, %19,8'i 41-50 yaş, %7,5'i 51-60 yaş, %2,5'i ile 61 yaş ve üzeri grubunda yer almaktadır (Çizelge 2).

Ankete katılanlar ağırlıklı olarak erkek (%62,3), evli (%60) ve 31 - 40 yaş grubundaki (%26) bireylerden oluşmaktadır. Bireylerin iş durumları dağılımında ise %20,8 ile memurlar ağırlıklıdır. Bireylerin eğitim durumları incelendiğinde, lise mezunlarının %36,2, üniversite mezunlarının %29, lisansüstü eğitime sahip olanların ise %2,3 oranında olduğu görülmektedir. Eğitim almayanların oranı %2'dir. Katılımcıların %71,8'inin gelir düzeyi 1 000 YTL/ay'dan az; %21,8' inin ise aylık geliri 500 YTL/ay'dan azdır (Çizelge 2).

Araştırmada, ayrıca bireylerin eğitim dönemleri boyunca çevre ve doğa koruma konusunda hangi eğitim dönemlerinde ders aldıkları sorgulanmıştır. Çevre ve doğa koruma konusunda ders almayanlar % 34,4 oranında iken, ders alanlar eğitim dönemi gözetmeksizin toplamda %65,6 oranındadır. Bireylerin; % 25,3'ü lisede, % 20,5'i ilkokulda, % 17,3'ü ortaokulda, % 2,5'i üniversitede bu konuda ders aldığını belirtmiştir.

Çevresel Bilinç

Türkiye ve Edirne Kenti'nin En Önemli Sorunları: Bireylerden "işsizlik", "çevre", "sağlık", "terör", "trafik", "eğitim", "enflasyon" ve kendilerinin belirtecekleri "diğer" bir sorun arasından 3 tanesini Türkiye ve Edirne Kenti ölçeklerinde önemlerine göre sıralamaları istenmiştir. Türkiye ve Edirne Kenti ölçeklerinde 1. 2. ve 3. derecede önemli görülen sorunların dağılımları Çizelge 3'te verilmiştir.

Ankete katılanlar Türkiye'nin 1. derecede en önemli sorununu % 63 gibi yüksek bir oranla "işsizlik" olarak belirtmişlerdir. Bunu "eğitim", ve "sağlık", takip etmektedir. "Çevre" sorunu %1,2' lik bir oranla "enflasyon", "terör" sorunlarından sonra 6. sıradadır. "Çevre" sorunu 2. ve 3. derecedeki önem düzeylerinde sırasıyla %9,0 ve %9,5'lik oranlardadır.

Çizelge 2. Ankete katılan bireylerin sosyo – ekonomik durumu
Table 2. Socio-economic structure of individuals

Cinsiyet Gender	Erkek/Male	62,3	Medeni Durumu Condition	Bekar/Single	40,0
	Kadın/Female	37,7		Evli/Married	60,0
	TOPLAM / TOTAL	100,0		TOTAL	100,0
Yaş Age			İş Durumu Profession	Çiftçi/Farmer	3,8
	15-18 yaş /15-18 age	0,8		Emekli/Retired	8,8
	18-24 yaş /18-24 age	22,2		Ev Hanımı/Housewife	3,3
	25/30 yaş /25-30 age	21,2		Esnaf/Tradesman	10,8
	31/40 yaş /31-40 age	26,0		İşçi/Labourer	9,0
	41/50 yaş /41-50 age	19,8		İşsiz/Unemployed	10,0
	51/60 yaş /51-60 age	7,5		Memur/Officer	20,8
	61 yaş ve üzeri/61 age and older	2,5		Öğrenci/Student	19,0
	TOPLAM / TOTAL	100,0		Özel Sektör/Private sector	14,5
			TOPLAM / TOTAL	100,0	
Eğitim Education	Okuryazar değil/Illiterate	0,0	Gelir Durumu Income	500 YTL'den az/Less than 500	21,8
	Okuryazar/Literate	2,0		500 ile 1 YTL arasında/500-1 between	50,0
	İlkokul/Primary school	6,2		1-2 YTL arasında /1-2 between	23,0
	Ortaokul/Secondary school	15,0		2-3 YTL arasında /2-3 between	3,5
	Lise/High school	36,2		3-4 YTL arasında /3-4 between	1,2
	Yüksekokul/High college (University)	9,3		4 YTL'den fazla/More than 4	0,5
	Üniversite/University	29,0		TOPLAM / TOTAL	100,0
	Lisansüstü/Post graduate	2,3			
TOPLAM / TOTAL	100,0				

Edirne kenti'nin 1. derecede önemli sorunu Türkiye ölçeğindeki gibi "işsizlik" iken "çevre" %15'lik oran ile ikinci sırada yer almaktadır. Edirne Kenti ölçeğinde önemli bulunan diğer sorunlar sırasıyla "enflasyon", "trafik" ve "eğitim" dir.

Bu bölümde bireylerin sıraladıkları sorunlar önem düzeylerine göre ağırlıklandırılmıştır. Ağırlıklandırmada, bireylerce birinci derecede önemli görülen sorunların belirtilme sayısı 3 ile,

ikinci derecede önemli görülen sorunların belirtilme sayısı 2 ile, üçüncü derecede önemli görülen sorunun belirtilme sayısı ise 1 kat sayısı ile çarpılmıştır. Bunların aritmetik toplamalarının alınması ile her sorun için ayrı ayrı ağırlık puanı elde edilmiştir. Sorunların, karşılaştırılabilmesi için tüm sorunların ağırlık puanlarının toplamalarına göre % değerleri hesaplanmıştır.

Çizelge 3. Türkiye ve Edirne Kenti' nin Sorunlarının Önem Derecesine Göre Oranları (%)
Table 3. Ratios of Problems of Turkey and Tekirdağ according to their significance levels (%)

SORUNLAR / PROBLEMS	TÜRKİYE			EDİRNE		
	1. Derece 1. Level	2. Derece 2. Level	3. Derece 3. Level	1. Derece 1. Level	2. Derece 2. Level	3. Derece 3. Level
	İşsizlik / Unemployment	63,0	13,5	9,0	55,8	7,5
Çevre / Environment	1,2	9,0	9,5	15,0	25,0	22,0
Sağlık / Health	9,4	19,5	16,0	4,4	14,3	10,3
Terör / Terror	7,0	13,2	12,0	0,8	0,4	0,8
Trafik / Traffic	0,8	3,8	8,2	6,2	16,5	14,8
Eğitim / Education	10,0	25,5	21,5	5,8	19,3	19,0
Enflasyon / Inflation	8,0	15,0	21,5	10,0	14,2	16,8
Diğer / Others	0,3	0,0	1,5	0,8	1,0	2,8
Cevapsız / Unanswered	0,3	0,5	0,8	1,2	1,8	3,0
Toplam / Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Şekil 1’de, Türkiye ve Edirne Kenti için sorunların ağırlıklandırılmış oransal dağılımları verilmiştir. Türkiye için en önemli sorun %35,21 oranı ile işsizlik iken, ikinci sırada % 19,6 ile sağlık bulunmaktadır. Diğer sorunlar sırasıyla; eğitim, enflasyon, terör, çevre ve trafiktir. Çevre % 4,88’ lik bir oran ile 6. sırada yer almaktadır. Edirne’nin en önemli sorunları %32,71’lik bir oranla Türkiye genelinde olduğu gibi "işsizlik" olup, % 19,85 ile çevre ikinci sırada bulunmaktadır. Enflasyon, eğitim, trafik, terör sırasıyla belirtilmiş olan diğer sorunlardır.

Türkiye ve Edirne kentinin en önemli çevre sorunları: Araştırmada, bireylere "gürültü kirliliği", "hava kirliliği", "su kirliliği", "toprak kirliliği", "radyoaktif kirlilik", "erozyon", "çarpık kentleşme", "küresel ısınma" ile "bitki ve hayvan türlerinin azalması"ndan oluşan 10 kapalı uçlu ile kendilerinin belirteceği bir adet açık uçlu seçenek içinden Türkiye'nin ve Edirne kentinin önemli 3 çevre sorununu sıralamaları istenmiştir. Alınan cevaplar önceki soruda olduğu gibi ağırlıklandırılmış ve Şekil 2’de verilmiştir.

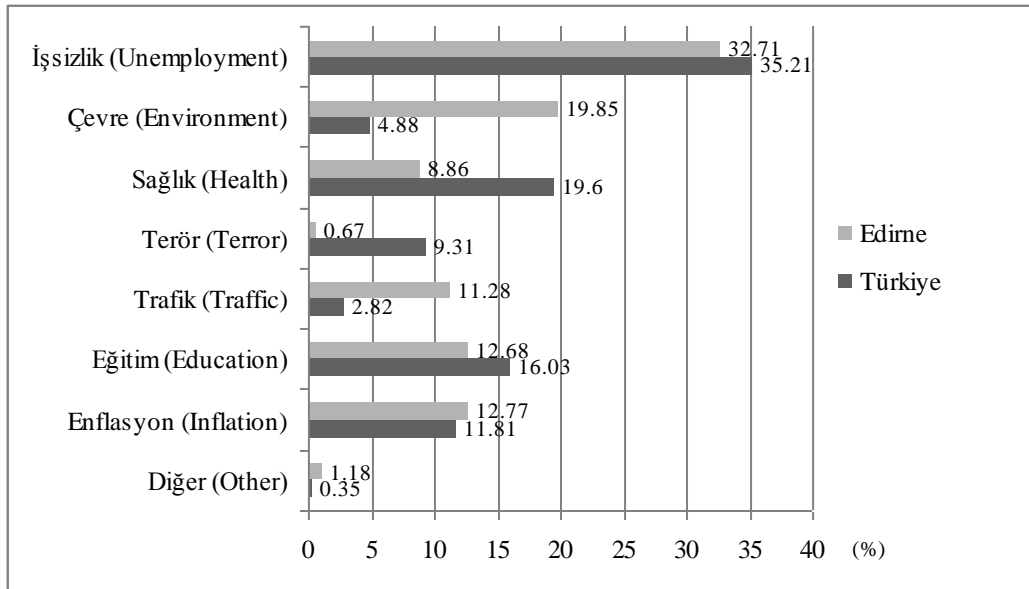
Türkiye için en önemli çevre sorunu, bireylerin % 26,86’sı tarafından "çarpık kentleşme" olarak belirtilmiştir. "Su kirliliği" %24,72’lik bir oranla 2. sırada yer almaktadır. Bu sorunların ardından, "hava kirliliği", "gürültü kirliliği", "bitki ve hayvan türlerinin azalması", "radyoaktif kirlilik", "erozyon", "küresel ısınma", "toprak kirliliği"

gelmektedir. Edirne kentinin ise en önemli çevre sorunu % 21,9 ile su kirliliği olarak belirtilmiştir. Türkiye genelinde birinci sırada yer alan çarpık kentleşme % 14,87 oran ile Edirne’nin çevre sorunları arasında ikinci sırada yer almaktadır. Bunu sırasıyla "hava kirliliği", "bitki ve hayvan türlerinin azalması", "toprak kirliliği", "radyoaktif kirlilik" izlemektedir. "Gürültü kirliliği" %3,6’lık bir oran ile son sırada yer almaktadır.

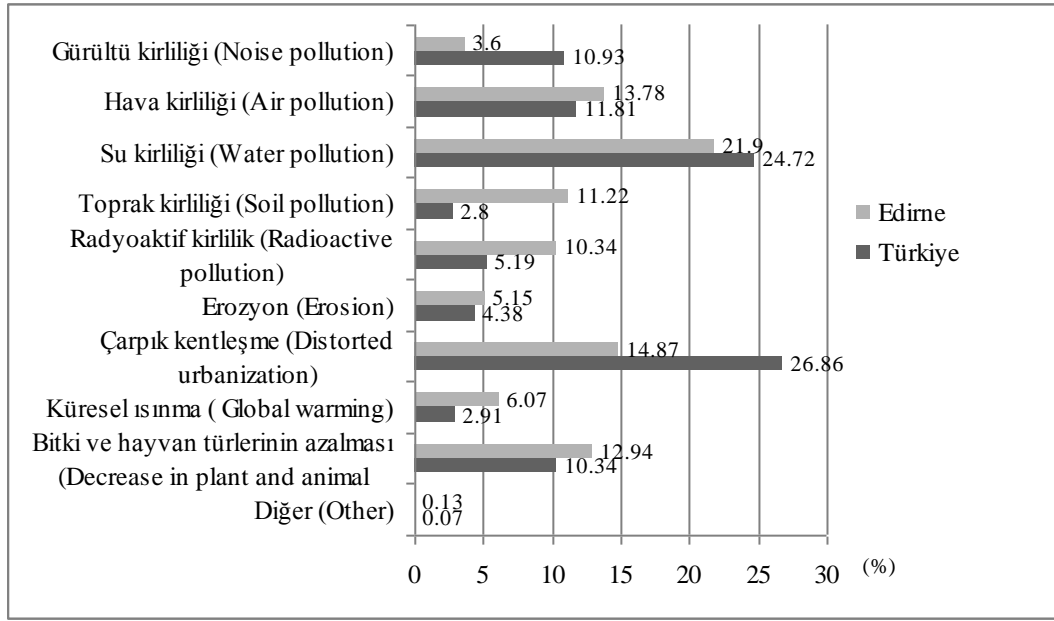
Çevre Kirliliklerinin En Önemli Kaynakları: Araştırmanın bu bölümünde bireylere, öncelikli çevre sorunlarından hava, su, toprak, gürültü ve radyoaktif kirliliğin en önemli nedeni olabilecek faaliyetlerden 3 adedini belirtmeleri istenmiştir.

Hava Kirliliği: Araştırmada, bireylere hava kirletici kaynağı olarak verilen kapalı uçlu seçeneklerden, "yerleşim" (evsel baca gazlar), "endüstri" (fabrikalar, santraller), "ulaşım" (egzoz gazları), "tarım" (anız yakımı), "doğal nedenler" (orman yangınları, volkanik patlamalar), arasında ilk üç sırayı birbirine oldukça yakın oranlarla endüstri, yerleşim ve ulaşım almıştır.

Bireylere göre hava kirliliği kaynaklarının oransal dağılımında %30,36 ile yerleşim en önemli kirletici olarak görülmektedir. Bunu endüstri (%28,62), ulaşım (%22,5), tarım (%13,1) ve doğal nedenler (% 4,42) izlemektedir. Diğer cevabını verenler ise sadece % 0,61’ini oluşturmaktadır.

Şekil 1. Türkiye ve Edirne Kenti'nin en önemli sorunlarının ağırlıklandırılmış dağılımı (%)
Figure 1. Weighted distribution of the most important problems of Turkey and Edirne (%)

Şekil 2. Türkiye ve Edirne Kenti'nin en önemli çevre sorunları (%)

Figure 2. The most important environmental problems of Turkey and Edirne (%)

Su Kirliliği: Araştırmada, bireylere su kirletici kaynak olarak, "yerleşim" (evsel atıklar), "endüstri" (fabrikalar, santraller), "deniz ulaşımı", "tarım" (gübreleme, ilaçlama), "katı atık depolama" (sızıntı suları) şeklindeki 5 kapalı uçlu ve bir açık uçlu seçenek arasından en önemli gördükleri su kirletici kaynak sorgulanmıştır.

Endüstri, %25,91'lik bir oranla su kirliliği içinde en önemli kirletici olarak görülmektedir. Tarım faaliyetleri %20,3, yerleşim % 19,06, katı atık depolama %17,66, deniz ulaşımı %10,23 ve diğer kirleticiler %0,66 oranında belirtilmiştir. Bireylerin % 6,19'u ise bu soruya yanıtlamamıştır.

Toprak Kirliliği: Toprak kirliliğine neden olan en önemli 3 kaynak, "yerleşim", "ulaşım", "endüstri" ve "tarımsal faaliyetler" şeklindeki 4 kapalı uçlu ve bir açık uçlu seçenek ile sorgulanmıştır. Verilen cevapların oransal dağılımına göre, toprak kirliliğinin en önemli kaynağı % 28,57'lik oranla "tarımsal faaliyetler" dir. Yerleşim %26,03'lik oranla ikinci sırada, endüstri % 24,17 ile üçüncü, ulaşım %12,25 ile dördüncü sırada yer almıştır. Bireylerin % 6,5'i cevap vermezken %1,67'si diğer nedenleri sebep göstermiştir.

Gürültü Kirliliği: En önemli 3 gürültü kirliliği kaynağı, "yerleşim", "ulaşım",

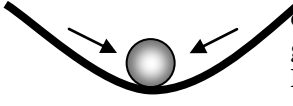
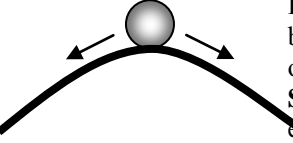
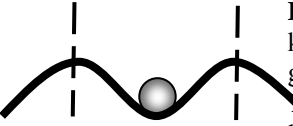
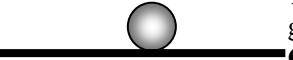
"endüstri", "inşaat" ve "ticari faaliyetler" şeklindeki 5 kapalı uçlu ve bir açık uçlu seçenek ile sorgulanmıştır. Verilen cevapların oransal dağılımı, %25,47 ile yerleşim, %28,75 ile ulaşım, % 14,79 ile endüstri, % 17,86 ile inşaat ve % 11,62 ile ticari faaliyetler şeklinde verilmiştir. Bireylerin % 3,5'ü ise cevap vermemiştir.

Radyoaktif Kirlilik: Araştırmada, radyoaktif kirliliğe neden olan 3 önemli kaynak, "nükleer denemeler", "santraller", "hastaneler" ve "doğal nedenler" şeklindeki 4 kapalı uçlu ve bir açık uçlu seçenek ile sorgulanmıştır. Verilen cevapların oransal dağılımına göre en önemli radyoaktif kirlilik kaynağı %26,92 ile "nükleer santraller"dir. Bunu, % 22,92 ile nükleer denemeler, % 22,75 ile hastaneler, % 15,17 ile doğal nedenler takip etmektedir. Bireylerin % 9,5'i cevap vermezken %2,75'i diğer nedenleri sebep göstermiştir.

Çevre Sorunlarına Karşı Doğanın Tepkisi: Anket formunda, doğanın çevre sorunlarına karşı tepkisi 4 ayrı tanım ve bu tanımları sembolize eden şekillerle açıklanmıştır. Bu tanımlarda "doğa" küre şeklinde tanımlanmıştır. Bu şekiller ve açıklamalar çerçevesinde, hangisinin doğanın çevre sorunlarına karşı tepkisini ifade ettiği sorulmuş ve sonuçlar Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Çevre Sorunlarına Karşı Doğanın Tepkisi (%).

Table 4. Rating of reaction of nature to environmental problems (%).

	<p>Dayanıklı: ‘Doğa kendini sürekli yenileyebilecek durumdadır. Bu nedenle olumsuz etkileri her durumda karşılayabilir ve sürekli olarak başlangıç noktasına geri döner”, olarak gören bireyler % 7, 8’i oluşturmaktadır.</p> <p>Resistant: Nature is able to regenerate itself. It can overcome negative effects in all cases and can return back to beginning. Reaction of nature to environmental problems was found ‘resistant’ in 7,8 %</p>
	<p>Hassas: ‘Her türlü etkiye karşı çok hassastır. En küçük bir etki bile dengenin bozulmasına neden olabilmektedir”, olarak gören bireyler % 28, 75’i oluşturmaktadır.</p> <p>Sensitive: Nature is very sensitive to every kind of negative effects. Even a minor effect can cause to degradation of natural stability. Reaction of nature to environmental problems was found “sensitive’ in 28,75 %</p>
	<p>Belirli sınırlar çerçevesinde toleranslı: ‘Belirli sınırlar çerçevesinde oluşan etkiye karşı tolerans gösterebilir. Belirli bir noktadan sonra kontrol edilemez’ olarak gören bireyler % 52’yi oluşturmaktadır.</p> <p>Tolerant the effects in certain limits: Nature can tolerate the effects in certain limits but can’t control the effects after a certain point. Reaction of nature to environmental problems was found “tolerant” in 52 %</p>
	<p>Tahmin edilemez: ‘Oluşan etkilerin sonuçları önceden hesaplanamaz’ olarak gören bireyler % 11,2’yi oluşturmaktadır.</p> <p>Can’t be estimated: Effects can’t be estimated beforehand. Reaction of nature to environmental problems was found ‘can’t be estimated’ in 11,2 %.</p>

Bireylerin %52’si belirli sınırlarda çerçevesinde doğanın, baskıları belirli bir düzeye kadar tolere edebileceğini belirtmiştir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı ile bütünleşen bir düşünce içinde olan bu bireyler yapılan insan faaliyetlerinin doğa koruma öncelikli yapılması durumunda doğanın bunu tolere edebileceği görüşündedirler.

Bununla birlikte bireylerin % 28,75’i doğa üzerinde oluşan çevresel etkilere karşı "hassas" olduğu görüşündedir. Bu gruptaki bireyler ise doğanın her türlü ve düzeydeki faaliyet karşısında bunu tolere edebilecek bir güce sahip olmadığı herhangi bir dengenin bozulmasının olumsuz sonuçlar doğuracağı endişesindedir.

Ankete katılanların %7,8’i doğanın dayanıklı olduğunu düşünmektedir. Bu bireyler doğadan faydalanmanın sınırsız düzeyde ve türde olduğu görüşü ile vahşi bir şekilde doğanın kullanılabilmesi fikrindedirler.

Bireylerin % 11,2’i ise doğanın insan faaliyetlerine göstereceği tepkinin tahmin edilemez olduğu görüşünde olup kararsızlık göstermektedirler.

Cevap vermeyen bireyler ise %0,25 oranındadır.

Bu bölümde elde edilen sonuçlar eğitim düzeyiyle ilişkili bulunmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça, doğanın belirli sınırlar içinde toleranslı olduğunu düşünenlerin sayısında da artış gözlenmektedir.

Çevre ve Doğa Korumanın Gerekliği: Çalışmada bireylerin çevre ve doğa korumanın gerekliliğini belirten, doğal kaynakların kirletilmesi, kaynakların mülkiyeti, doğaya insan etkisi, doğal kaynaklar ile ekonomi arasındaki ilişki, sosyo-ekonomik sorunlar ile çevre sorunları arasındaki öncelik ve sürdürülebilir bir çevrenin gelecek kuşaklara aktarılması olmak üzere 6 ayrı görüşe katılım düzeyleri araştırılmıştır (Çizelge 5).

Çizelge 5 incelendiğinde, bireylerin %87’si, çevre sorunları arasındaki öncelik ve sürdürülebilir bir çevrenin gelecek kuşaklara aktarılması görüşüne "Katıldıklarını" belirttikleri görülmektedir. Doğal kaynaklardan ekonomik yararlanmanın korumadan daha öncelikli olduğu görüşüne bireylerin %66,4’ü katılmadıklarını belirtmiştir. Bu görüşe bireylerin %11,8’i ise katıldıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 5. Çevre ve Doğa Korumanın Gerekliliği Konusunda Bireylerin Görüşleri (%)
Table 5. Views of individuals regarding the necessity of environmental and nature protection (%)

Görüşler / Views	Katılıyorum Absolutely agree	Belki Maybe	Katılmıyorum Definitely disagree	Cevapsız Unanswered	Toplam Total
Doğal kaynaklar tüm insanlığın ortak malıdır. Bu nedenle kaynakları kullanan ve kirleten işletmeler "kirleten öder düşüncesiyle, zararı karşılamak koşuluyla kullanılabilir. Natural resources are the common heritage of humanity. Therefore companies that using and polluting natural resources can employ resources only with the idea of "polluter pays" in return covering	28,2	14,5	56,5	0,8	100,0
Doğal kaynaklar tüm insanlığın ortak malıdır. Bu nedenle kullanımı da ortak olmalıdır. Bireylere satılamaz ve kiralanamaz. Natural resources are the common heritage of humanity. Therefore use of the resources must be collective, neither sold nor hired.	69,0	22,3	7,5	1,2	100,0
İnsan karışmadığı sürece çevre ve doğa kendi işleyişine bozulmadan devam edebilir. Nature and environment can continue their stability without human interference.	49,0	41,2	8,0	1,8	100,0
Doğal kaynaklardan ekonomik bir yararın elde edilmesi söz konusu ise, öncelikle kullanılması ön planda olup, korunması ikinci planda olmalıdır. When economic benefits from natural resources are concerned priority is the use of resources which can be followed by resource protection in the second phase.	11,8	20,8	66,4	1,0	100,0
Ülkelerin çevre sorunlarından daha önemli sosyo-ekonomik sorunları olabilir. Bu nedenle sosyo-ekonomik sorunların çözümüne öncelik verilmelidir. Countries may have socio-economic problems more crucial than environmental problems. In this case solving our socio-economic problems must be given priority.	32,5	41,5	25,0	1,0	100,0
Sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda kuşaklar arası eşitlik olmalıdır. Gelecek kuşaklara bozulmamış bir çevre bırakılmalıdır. There should be equality between generations regarding to sustainable development principles. Therefore an unspoilt and protected environment must be hand on to future generations.	87,0	6,8	5,2	1,0	100,0

Çevrenin Bozulması Sonucunda Ortaya Çıkabilecek Senaryolar: Bireylerin çevrenin bozulması sonucu yaşanabilecek iklim değişikliği, açlık, petrol ürünleri, içme suyu, kaynak ve su rezervleri konusunda anlaşmazlıklar, ekolojik tarım, buzulların erimesi ve çölleşme konularında 8 ayrı senaryoya katılım düzeyleri sorgulanmıştır. Doğal kaynakların tükenmesi ve çevre kirliliklerinin sonuçları ile ilişkili olarak oluşturulan senaryolara katılım düzeylerine göre oransal dağılım değerleri Çizelge 6'te verilmiştir. Senaryolar konusunda katılım düzeylerinde çok büyük farklılıklar gözlenmemektedir. Tüm senaryolar için katılım "çok fazla" düzeylerinde yoğunlaşmıştır, Çölleşme hızlanacak,

senaryosu toplamda % 53,5 ile "çok fazla" katılım düzeyi en yüksek oranlı senaryodur. "Çok fazla" katılımın en yoğun olduğu ikinci senaryo ise % 49,3 oranı ile buzulların erimesi sonucu kıyı yerleşimleri su altında kalacak, görüşüdür. Genel olarak bireyler çevre sorunlarının artacağı görüşündedirler. Çölleşme hızlanacak görüşü "çok az" ve "az" katılım düzeylerinin toplamı (%7,3) en düşük olan senaryodur.

Çevre Sorunlarına Karşı Alınabilecek Önlemlerin Önem Sırası: Çevre sorunlarına karşı alınabilecek önlemleri önem düzeylerine göre sıralamaları istenmiştir. 5 adet kapalı uçlu ve bir adet açık uçlu cevabın sonuçları Çizelge 7'te verilmiştir.

Çizelge 6. Bireylerin çevrenin bozulması sonucunda ortaya çıkabilecek çeşitli senaryolara katılım düzeyleri (%)

Table 6. Agreement levels of individuals to various scenarios that may occur as a result of degradation of environment (%)

Senaryolar / Scenarios	Çok Az Very Low	Az / Low	Orta Mean	Fazla High	Çok Fazla Very high	Cevapsız Unanswered	Toplam Total
İklim değişikliği ve küresel ısınma artacak / Climate change and global warming will increase.	2,8	4,8	22,5	40,2	29,5	0,2	100,0
Yoksulluk ve açlık artacak / Poverty and famine will increase.	3,2	7,0	22,3	28,0	39,5	0,0	100,0
Petrol ürünleri azalacak ve araçlar için başka yakıt türleri kullanılacak / Petrol fuels will decrease and other fuels will be	2,0	9,5	25,8	35,0	27,0	0,7	100,0
Kaliteli içme suyu azalacak ve çok pahalı olacak / Good quality of drinking water will decrease and become very expensive	1,5	8,8	20,5	26,0	42,2	1,0	100,0
Kaynaklar ve su rezervleri için savaş boyutunda anlaşmazlıklar çıkacak / Big disagreements will occur even on the scale of wars for resources and water reserves.	3,5	9,5	24,3	24,3	38,3	0,1	100,0
Ekolojik tarım önem kazanacak/Ecological farming will achieve	2,3	5,3	29,0	31,0	32,0	0,4	100,0
Buzulların erimesi sonucu kıyı yerleşimleri su altında kalacak / Coastal settlements will be floated due to melting glaciers in polar.	2,0	5,3	22,5	20,5	49,3	0,4	100,0
Çölleşme hızlanacak / Desertification will accelerate.	1,5	5,8	19,5	19,5	53,5	0,2	100,0

Çizelge 7. Çevre sorunlarına karşı alınabilecek önlemlerin önem sıralamasının dağılımı

Table 7. Distribution of order of importance of the precautions to be able to taken against environmental problems

Önlemler / Precautions	1. Derece 1. Level	2. Derece 2. Level	3. Derece 3. Level	4. Derece 4. Level	5. Derece 5. Level	6. Derece 6. Level
Gelişmiş teknoloji / Advanced technology.	8,3	9,3	5,5	23,2	24,0	0,5
Eğitimle insan duyarlılığının artırılması / Increasing environmental awareness by education	61,2	12,0	13,8	5,8	2,2	0,0
Yasalar / Regulations	17,8	27,2	21,4	13,5	10,5	0,3
Sanayide dönüşümlü hammadde kullanımının teşviki / Encouragement of the use of recycled material in industry	8,2	29,5	14,8	14,0	17,2	0,0
Ekonomik önlemler (ceza, vergi, teşvik, kredi) / Economic initiatives (punishment, taxation, encouragements, credits)	3,8	18,3	29,3	16,0	17,0	0,0
Diğer / Other	0,0	0,2	1,2	0,0	0,3	0,0
Cevapsız / Unanswered	0,7	3,5	4,0	27,5	28,8	99,2
Toplam / Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Çizelge 7'de çevre sorunlarına karşı 1. dereceden alınması gereken önlem "eğitim ile insan duyarlılığının artırılması" % 61,2 olarak belirtilmiştir. Bu bölümde önem sıralamasının oluşturulması için ağırlık puanlaması yapılmıştır. Bu amaçla "1. derece" düzeyinden "6. derece" düzeyine doğru, doğru orantılı bir azalma ile 6'dan 1'e kadar katsayı verilmiştir. Önlemler için

belirtilen her derecenin sayısal değerleri, derece katsayısı çarpılarak bunların aritmetik toplamalarının alınması ile her önlem için ayrı ayrı önlem puanı elde edilmiştir. Önlemlerin, tüm önlem puanlarının toplamına göre % değerleri hesaplanmış, böylece % Ağırlık Puanı elde edilmiştir.

Örneğin; gelişmiş teknoloji için toplam puan, $(8,3 \times 6) + (9,3 \times 5) + (5,5 \times 4) + (23,2 \times 3) + (24,0 \times 2) + (0,5 \times 1) = 236,4$ olarak saptanmış ve bu işlem diğer önlemler için ayrı ayrı yapılmıştır. Böylece bütün önlemlerin toplam puanlarının toplanması ile genel toplam (2066,4) elde edilmiş ve bu genel toplama göre önlemlerin toplam puanlarının yüzde dağılımları (Örneğin; gelişmiş teknoloji için $236,4 \times 100 / 2066,4 = 11,45$) saptanmıştır. Bu dağılım ağırlık puanı olarak kabul edilmiştir.

Ağırlık puanına göre, çevre sorunlarına karşı alınabilecek önlemler arasında "Eğitimle insan duyarlılığının artırılması" % 24,39 birey tarafından kabul edilmiştir. Bunu % 18,88 ile yasalar, % 16,08 ile sanayide dönüşümlü hammadde kullanımının teşviki ve %15,17 ile ceza, vergi, teşvik, kredileri vb. yaptırımları kapsayan "ekonomik önlemler", %11,45 ile gelişmiş teknoloji" takip etmiştir. Bireylerin % 13,71'i cevap vermezken % 0,31'i diğer nedenleri sebep göstermiştir.

Kağıt ve Cam Şişe Toplama Konteynerlerinin Bireyler İçin Anlamı: Bireyler için, kent içerisinde çok sayıda olmayan, kağıt ve cam toplama konteynerlerinin anlamı, "çöpten kurtulma", "çevreyi koruma", "hammadde eldesi", "ekonomi" ve "önemi yok" şeklinde 5 kapalı uçlu seçenek ve 1 adet açık uçlu seçenek ile sorgulanmıştır. Sorgulamaya göre ankete katılan bireylerin %45,37'si çöp ayrıştırma konteynerlerinin "çevreyi korumayı" ifade ettiğini belirtirken, %32,64'ü "hammadde eldesi" için, %11,57'si ise ekonomik amaçlı kullanıldığını düşünmektedir. "Tamamen ekonomik" ve "hammadde eldesi" amaçlı olduğu görüşüne sahip olan bireylerin oluşturduğu toplam % 44,21'lik oranı dikkate alınırsa, ankete katılanların çoğunluğu için konteynerlerin ekonomik amaçlı kullanıldığı görüşü hakimdir.

Bireylerin %2,78'si bu konteynerlerin herhangi bir öneminin olmadığını belirtmişlerdir. Bireylerin % 0,23'ü cevap vermezken % 0,93'ü diğer nedenleri sebep göstermiştir.

Çevresel Bilincinin Saptanması

Araştırmanın yöntem kısmında belirtilen puanlama sistemine göre yapılan değerlendirme ile bireylerin "**Çevresel Bilinç Değeri**" saptanmıştır. Farklı sosyo-ekonomik

özelliklerine göre ortalama, en yüksek ve en düşük çevresel bilinç değerleri ile yöntem bölümünde açıklanan bu değerlerin ölçeklendirilmesine göre belirlenen "**Çevresel Bilinç Düzeyi**" Çizelge 8'de verilmiştir.

"**Çevre Bilinci**" değerleri ortalama olarak kadınlarda, ev hanımlarında, 1000 -2000 YTL. aylık gelire sahip olanlarda, okur-yazar olanlarda ve çevre konusunda ders almamış olanlarda; en yüksek olarak bulunmuştur. Erkeklerde, özel sektör çalışanlarında, 3000 - 4000 YTL. aylık gelire sahip olanlarda ve lisanüstü mezunlarında en düşük degerdedir.

Çevresel bilinç açısından erkek ve kadınların düzeyleri arasında önemli bir fark olmamakla birlikte erkeklerin düzeyleri daha yüksektir. Erkeklerin % 63,5'i "fazla", % 0,7'si "çok fazla" iken kadınlarda bu oranlar sırasıyla % 62,2 ve % 0'dir.

Tüm iş gruplarında çevresel bilinç "fazla" düzeyde yoğunlaşmıştır. Çevresel bilinçleri "fazla" düzeyde olanlar içerisinde ev hanımları (% 76,9), öğrenciler (% 76,3), çiftçiler (% 73,3), işçiler (%62,5), işsizler (% 61,1) ve emekliler (% 60,0) yüksek oranlarda bulunmaktadır.

Çevresel bilinç düzeyi tüm gelir gruplarında "fazla" düzeyinde yoğunlaşmıştır. Gelir grubu 2000 -3000 YTL. arasında olanlar % 55 ile en yüksek, 4000 YTL.'den fazla olanlar ise %40 ile en düşük oranda "fazla" düzeyindedir. "Orta" düzeyinde ise en yüksek oran 500 YTL.'den az (% 41,5), en düşük oran ise 4000 YTL. (%20) gelir grubundadır. "Çok fazla" düzeyi ise 500 YTL.'den az gelir grubunda %1.9 oranında ve 1000-2000 YTL gelir grubunda %1.5 oranında görülmektedir.

Çevresel bilinç lisanüstü mezunu olanlarda "orta", diğer tüm eğitim düzeylerinde ise "fazla" düzeyde en yüksek orandadır.

Tüm ders alma dönemi gruplarında çevresel bilinç "fazla" düzeyinde yoğunlaşmıştır. "Fazla" düzeyi ders almayan grubunda (%74,5) en yüksek, ortaokul dönemi ise (% 49,3) en düşüktür (Çizelge 8).

Sonuç

Araştırmanın konusu Edirne'de halkın çevre sorunlarına karşı tutum ve görüşleri doğrultusunda çevre bilincinin saptanarak, elde edilen bulgular ışığında çevre sorunlarına karşı bilinci artırıcı önlemlerin geliştirilmesidir.

Çizelge 8. Bireylerin Sosyo-Ekonomik Kriterlere Göre Çevresel Bilinç Puanları Ve Düzeyleri (n= Birey Sayısı)

Table 8. Environmental consciousness value and levels according to social-economic structure (n= number of samples)

Kriter Criteria		Çevresel Bilinç Puanları Consciousness Value			Çevresel Bilinç Düzeyleri (%) Consciousness Level (%)				
		Ortal ama. Mean	En düşük Min.	En yüksek Max.	Çok az Very low	Az Low	Orta Medium	Fazla High	Çok fazla Very High
Cinsiyet Gender	Erkek/Male n=249	70.52	36.25	86.75	0	4.8	30.9	63.5	0.8
	Kadın/Female n=151	71.34	44.75	84.92	0	4.0	33.8	62.2	0.0
Medeni Durum Condition	Bekar/Single n=160	71.32	37.17	84.58	0	3.7	29.4	66.9	0.0
	Evli/Married n=240	70.50	36.25	86.75	0	5.0	33.8	60.4	0.8
İş Durumu Profession	Özel Sektör /Private sector n=58	68.12	47.25	85.00	0	5.2	39.7	53.4	0.0
	Öğrenci / Student n=76	73.88	46.71	83.17	0	2.6	21.1	76.3	0
	Esnaf / Tradesman n=43	70.24	36.25	84.58	0	4.7	37.2	58.1	0
	Memur / Employee n=83	70.30	37.33	84.92	0	2.4	38.6	59.0	0
	Emekli / Retired n=35	71.76	53.29	81.13	0	0	40.0	60.0	0
	İşçi / Labourer n=40	68.17	36.83	82.54	0	12.5	25.0	62.5	0
	İşsiz / Unemployed n=36	70.90	44.75	81.71	0	5.6	33.3	61.1	2.9
	Ev Hanımı /House wife n=13	74.58	60.25	80.46	0	0	23.1	76.9	0
	Çiftçi / Farmer n=15	72.26	41.54	86.75	0	13.3	6.7	73.3	6.7
	500'den az Less than 500 n=87	70.03	37.33	84.92	0	9.4	41.5	47.2	1.9
Gelir Durumu (YTL)	500-1000 n=200	71.26	36.83	83.33	0	11.0	39.8	49.2	0
	1000-2000 n=92	71.28	36.25	86.75	0	12.0	37.6	48.9	1.5
	2000-3000 n=14	69.99	46.71	83.00	5.0	20.0	20.0	55.0	0.0
	3000-4000 n=5	63.96	52.46	74.88	0	10.0	40.0	50.0	0
Income	4000'den fazla More than 4000 n=2	65.08	62.13	68.04	0	40.0	20.0	40.0	0
	İlkokul n=25 Primary school	68.78	41.54	80.42	0	8.0	36.0	56.0	0
Eğitim Education	Ortaokul n=60 Secondary school	70.22	36.83	86.75	0	6.7	33.3	58.3	1.7
	Lise / High school n=145	70.37	36.25	85.00	0	5.5	30.3	63.5	0.7
	Yüksekokul High college (University) n=37	71.21	47.58	83.17	0	2.7	37.8	59.5	0
	Üniversite / University n=116	72.18	37.33	84.75	0	2.6	29.3	68.1	0
	Lisansüstü / Post graduate n=9	66.5	52.08	74.38	0	0	55.6	44.4	0
	Okur-yazar / Literate n=8	73.59	60.25	79.83	0	0	25.0	75.0	0
	Ders Alma Dönemi Period of taking lesson	İlkokul/ Primary school n=82	71.87	36.83	86.75	0	6.1	23.2	69.5
Ortaokul / Secondary school n=69		69.33	36.25	85.00	0	5.8	43.5	49.3	1.4
Lise / High school n=101		68.43	37.08	84.92	0	5.0	42.6	52.4	0
Üniversite/University n=10		65.39	47.58	78.58	0	10.0	40.0	50.0	0
Ders almayanlar n=137 No courses taken		72.77	37.33	84.75	0	2.2	23.3	74.5	0

Fakat, Edirne Kent'inde bu konuyla ilgili yapılmış, karşılaştırma yapılacak bir araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle, çevresel bilinç düzeylerinin saptanması yönelik çalışmaların aynı yöntem ve puanlama sistemi ile periyodik olarak tekrarlanması ile bu konudaki değişimler ölçülebilecektir. Ancak bu şekilde, daha etkin önlemler alınabilir ve geliştirilebilir.

Araştırma sonucunda, Edirne halkının çevre bilinci 70,84 puan olarak hesaplanmıştır. Edirne halkının çevresel duyarlılık düzeyinin belirlenmesi amaçlandığı bu çalışmada, bireylerin toplam çevresel bilinç "fazla" düzeydedir. Bu bireylerin çevre sorunları konusunda bilgili olduklarının göstergesidir. Türkiye'de konuya yakın içerikte yapılan bazı çalışmalarda da insanların bölgelerinde yaşanan çevre sorunlarına ilgili olduklarını ortaya koymaktadır (Mansuroğlu, 2000; Mansuroğlu ve Yücel, 2001). Aynı anket sorularıyla Adana'da yapılan çalışmada çevre bilinç değeri 69,97 bulunmuştur (Yücel ve ark., 2006a-b).

Edirne'nin en önemli sorunları arasında ise %32,71'lik bir oranla Türkiye genelinde olduğu gibi "işsizlik" belirtmişlerdir. % 19,85 ile çevre ikinci sırada bulunmaktadır. Genel olarak bireyler çevre sorunlarının artacağı görüşündedirler.

Edirne'nin en önemli çevre sorunu %21,9 ile su kirliliği olarak belirlenmiştir. Bu durum, bireylerin Meriç, Arda, Ergene ve Tunca nehirlerindeki kirlilikten ne kadar rahatsız olduklarını göstermektedir. Bu nehirleri bir

kısmı, Yunanistan ve Bulgaristan ile ortak kullanımdan etkilenmektedir. Bu da sadece ülkemizde değil bu komşu ülkelerle birlikte bir çevresel bilincin oluşturulmasının önemini ortaya koymaktadır. Hırazawa ve Yakıta (2005), çevre bilinci ve sınırötesi kirlilik üzerine araştırma yapmış ve emisyon vergisi, kirleten öder gibi çözümlerin etkili olduğunu ortaya konmuştur. Edirne'de yaşayanların sosyo-ekonomik özellikleri çevresel bilinçleri üzerinde etkilidir.

Türkiye'de konuyla ilgili olarak yapılan bazı çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Mansuroğlu, 2000; Mansuroğlu ve Yücel, 2001; Yücel ve ark., 2006a-b). Yapılan bir çalışmada, Amerika doğanlarla yabancı bir ülkede doğup Amerika da oturanların çevresel davranış, ilgi ve tutumlarını farklı olduğu ortaya konmuştur (Hunter, 2000).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde çevresel bilinç ve etiğin gelişmesi açısından insanların daha fazla ve doğru eğitime gereksinimi bulunmaktadır. Eğitim çalışmalarına ek olarak ilgili kurum ve kuruluşların desteği ile halkın çevreleri konusunda bilgi sahibi olmaları desteklenmeli ve yerel yönetimler başta olmak üzere hemen her konuda halkın görüşlerine başvurularak insanların çevresi ile bütünleşmesi sağlanmalıdır (Yücel ve ark., 2006b). Çevre eğitim ve okulların 'yeşil okul' olarak yapılanmanın öğrencilerin çevre duyarlılığının artırılmasındaki önemi yapılan çalışmada ortaya çıkmıştır (Zhongguo, 2004).

Kaynaklar

- Bowonder, B., 1986. Environmental Management Problems in India. Environmental Management. 10(5): 599-609.
- Pulido A., 1972. Estadística y Técnicas de Investigación Social. Ediciones Anaya, Madrid.
- Chapman D. and Sharma K., 2001. Environmental attitudes and behavior of primary and secondary students in Asian cities: An overview strategy for implementing an eco-schools programme. The Environmentalist, 21 :265-272.
- Hırazawa M., Yakıta A., 2005. A Note on Environmental Awareness and Cross-Border Pollution, Environmental & Resource Economics 30: 369-376.
- Hunter L. M., 2000. A Comparison of the Environmental Attitudes, Concern, and Behaviors of Native-Born and Foreign-Born U.S. Residents, Population and Environment. A Journal of Interdisciplinary Studies, 21 (6),
- Mansuroğlu S.G., 2000. Düzce Ovasında Yaşayanların Sanayileşmeye Yaklaşımlarının Belirlenmesi. Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi ISSN: 1301-2215, 13 (2) 213-222.
- Mansuroğlu, S., M. Yücel, 2001. Halkın Alan Kullanım Kararlarına Katılımının Gerekliliğinin Araştırılması: Düzce Örneği. Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi. 14 (1):57-66.

Yücel M., Altunkasa F., Güçray S., Uslu C., Peker Say N. , 2006a. Adana’da Çevre Duyarlılığı Düzeyinin Ve Geliştirme Olanaklarının Araştırılması, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 19(2): 217-228.

Yücel, M, Altunkasa, F., Güçray, S.S., Uslu, C., Peker Say, N., 2006b. Adana’da Halkın Çevre Duyarlılığının Saptanması ve Bu Duyarlılığı Artırabilecek Önlemlerin Geliştirilmesi. Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri, Proje No:ZF2004BAP12, Adana, 67p.

Zhongguo, T., 2004. Establishing “Green Schools” and Enhancing Teachers and Students’Environmental Awareness Chinese Education and Society, vol. 37 (3): 94–96.